

Oslo, 6. desember 2016

## **Innspill Prop. 12 S Opptreppingsplan mot vold og overgrep (2017-2021)**

Sex og samfunn takker for mulighet til å komme med innspill til regjeringens Opptreppingsplan mot vold og overgrep.

### **Kort om Sex og samfunn**

Sex og samfunn er Norges største senter for seksuell og reproduktiv helse og rettigheter og har i 45 år jobbet for å bedre befolkningens tilgang til tjenester og informasjon knyttet til dette feltet.

Vi er glade for bredt engasjement rundt opptreppingsplanen og at så mange departement har vært involvert i arbeidet. Dette er viktig for samhandling på tvers av sektorer for å sikre et helhetlig tilbud, som også påpekes som viktig i opptreppingsplanen.

Vi vil også vise til vårt skriftlige innspill sendt komiteen i forkant av dagens høring.

Vi ønsker i dag å fokusere på følgende to tema:

- Forebyggende arbeid, gjennom blant annet seksualitetsundervisning
- Ressurser og kompetanse i hjelpeapparatet til å våge og spørre om vold og overgrep, og videre vite hva som skal gjøres i møte med noen som har vært utsatt for eller som har begått overgrep.

For Sex og samfunn er det like viktig å ha fokus på den som utsettes for vold og overgrep, som den som begår handlingen.

### **Seksualitetsundervisning i barnehagen**

I Opptreppingsplanens del om forebyggende arbeid vurderes det som utfordrende å komme inn tidlig nok og i tillegg er det mange som ikke nås.

Sex og samfunn anbefaler styrking av seksualitetsundervisningen. Vi ønsker en god og helhetlig seksualitetsundervisning som starter tidligere og gis hyppigere enn i dag. Det er viktig for alle barn og unge å lære om kroppen, få ord for å snakke om kropp og følelser, og å lære om grenser og grensetting, for å kunne si fra hvis det trengs.

Sex og samfunn mener at utfordringen med å ikke komme inn tidlig nok blant annet kan løses ved å starte med seksualitetsundervisning allerede i barnehagen. Ved å snakke om temaer som kropp, grenser, relasjoner og identitet allerede i barnehagen styrkes barns begrepsapparat og eierskap til egen kropp. Barn får også med dette mulighet til å lære om positive uttrykksformer for kjærlighet, omtanke og omsorg, og til å legge et godt grunnlag for et positivt forhold til egen kropp og identitet. Forståelse og kunnskap om kropp og grenser og et godt begrepsapparat rundt dette kan være positive verktøy for å avverge eller rapportere om overgrep.

Gjennom et prøveprosjekt med seksualitetsundervisning i en barnehage i Sortland kommune ser man at barna blant har annet fått kunnskap, språk og begreper som gjør dem i stand til å snakke om kropp, følelser og vanskelige tema, samt at undervisningen har skapt trygghet og gode holdninger hos barna.

## **Seksualitetsundervisning i skolen**

Sex og samfunn gjennomførte i vår en undersøkelse blant 1 000 lærere i den norske grunnskolen, med mål om å lære mer om seksualitetsundervisning i skolen. De fleste underviserne svarte at de underviste om tema som grenser, seksuelle overgrep, krenkelse og voldtekt, men vi så også at på de laveste trinnene, fra 1. til og med 4. klasse, ble disse temaene i liten grad tatt opp.

I samme undersøkelse svarte hele sju av ti undervisere at de ikke synes dagens seksualitetsundervisning er god nok, altså den undervisningen de selv holder. Kun 13 prosent sa de fikk kunnskap om seksualitetsundervisning i sin utdanning som de kan bruke i sin seksualitetsundervisning. Forutsetninger for at undervisere, og andre, kan lære unge om tema knyttet til vold og overgrep, er at de også må ha god kunnskap om for eksempel seksualitet, identitet, samliv, relasjoner, psykisk helse, rus og så videre, og de må vite hvordan de på best mulig måte skal snakke med unge om dette.

Skolen er en god arena for forebygging av vold og overgrep. Det er en arena som, ifølge Opptappingsplanen, skal fremme god helse, trivsel og inkludering. Seksualitetsundervisning er et godt tiltak mot mobbing, vold, diskriminering, trakassering og andre krenkelser, og et viktig verktøy for å bygge aksept og respekt for mangfold og ulikhet, og videre viktig for å fremme god helse, både fysisk og psykisk. Sju av ti lærere som svarte på vår undersøkelse mener seksualitetsundervisning er viktig for å bidra til et godt psykososialt miljø i klassen og på skolen.

## **Ressurser og kompetanse i hjelpeapparatet**

Barnehage og skole, inkludert helsestasjoner og skolehelsetjenesten, samt helsestasjon for ungdom, er i en unik posisjon hvor de har god kontakt med barn og unge og har innblikk i unges fysiske og psykiske helsetilstand. Dette er arenaer hvor denne aldersgruppen kan nås på en enkel måte.

Likevel uttaler barn og ungdom at skolehelsetjenesten er lite tilgjengelig, og dette må endres. En undersøkelse utført av Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) viser at helsesøstre har for liten tid til å følge opp barn de er bekymret for. Barn og ungdom må vite at de kan få hjelp når de har behov for det. For å sikre at skolehelsetjenesten er tilgjengelig, må helsesøster eller annet helsepersonell være til stede på skolen i større omfang enn tilfellet er på mange skoler rundt omkring i landet i dag.

Vi vil også påpeke at Sykepleierforbundet og Norske Kvinners Sanitetsforening i en fersk rapport viser at under halvparten av jordmødrene følger Helsedirektoratets *Nasjonale faglige retningslinje for svangerskapsomsorgen – hvordan avdekke vold*: Kun 40 prosent spør gravide om voldsutsatthet. De synes det er vanskelig å spørre, og de har ikke helt klart for seg hvem som skal kontaktes dersom vold eller tegn på vold avdekkes. Vi mener det gjenstår mye arbeid når selv ikke en faginstans som jordmødrene representerer, ikke klarer å følge opp retningslinjer for å bidra til å avdekke vold.

Med vennlig hilsen

Maria Røsok  
Daglig leder

Tore Holte Follestad  
Assisterende daglig leder